

ที่ สม ๐๐๐๔/ ๓๖๓

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ ๘๐ พรรษา
อาคารรัฐประศาสนภักดี ชั้น ๖ - ๗
ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ ๑๐๒๑๐

๐๓ ตุลาคม ๒๕๕๙

เรื่อง รายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เรื่อง การถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษา

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนารายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมายที่ ๑๔๒/๒๕๕๙ ลงวันที่ ๔ ตุลาคม ๒๕๕๙ จำนวน ๘๐ ชุด

ด้วยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอเสนอรายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายหรือข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย เรื่อง การถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษา รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย เพื่อคณะรัฐมนตรีพิจารณา ทั้งนี้ ตามอำนาจหน้าที่ในพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๑๕ (๓) และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑) รายงานผลการพิจารณาดังกล่าวมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. ความเป็นมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาคำร้องที่ ๕๒๐/๒๕๕๗ กรณีนายยุทธนา มาเหล๊ะ ตี ถูกดำเนินคดีในความผิดฐานลักทรัพย์ในเวลากลางคืนและทำให้เสียทรัพย์ เมื่อวันที่ ๒๔ ตุลาคม ๒๕๕๖ ซึ่งศาลจังหวัดเชียงราย ได้มีคำพิพากษา เมื่อวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๗ สรุปได้ว่า จำเลยมีความผิดฐานพยายามลักทรัพย์ในเวลากลางคืน จำคุก ๘ เดือน ฐานทำให้เสียทรัพย์จำคุก ๖ เดือน รวมจำคุก ๑๔ เดือน จำเลยให้การรับสารภาพลดโทษให้กึ่งหนึ่งคงจำคุก ๗ เดือน ต่อมาจำเลยอุทธรณ์ขอให้ศาลลงโทษจำเลยสถานเบา ศาลอุทธรณ์ภาค ๕ ได้มีคำพิพากษา เมื่อวันที่ ๒๓ กรกฎาคม ๒๕๕๗ แก่เป็นว่า ให้ลงโทษฐานพยายามลักทรัพย์ในเวลากลางคืน ปรับ ๖,๐๐๐ บาท และฐานทำให้เสียทรัพย์ ปรับ ๔,๐๐๐ บาท อีกสถานหนึ่ง รวมปรับ ๑๐,๐๐๐ บาท ลดโทษให้ตามประมวลกฎหมายอาญากึ่งหนึ่ง คงปรับ ๕,๐๐๐ บาท โทษจำคุกให้รอการลงโทษไว้ ๒ ปี จำเลยต้องขังมาพอแก่โทษปรับแล้วจึงให้ปล่อยตัว โดยศาลออกหมายปล่อยเมื่อวันที่ ๕ สิงหาคม ๒๕๕๗ ซึ่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พิจารณาแล้ว เห็นว่า เป็นกรณีที่ไม่มีกระทำความหรือละเลยการกระทำอันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน อย่างไรก็ตาม เห็นควรดำเนินการประสานกรมคุมครองสิทธิและเสรีภาพให้วางระบบ และมาตรการการช่วยเหลือเยียวยาผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคำพิพากษา กรณีถูกจำคุกเกินกว่าโทษตามคำพิพากษาถึงที่สุด หรือกรณีถูกจำคุกตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น ต่อมาศาลอุทธรณ์หรือศาลฎีกาพิพากษากลับให้ไม่ต้องจำคุกหรือจำคุกน้อยกว่า

/คณะกรรมการ ...

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ส่งเรื่องให้กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพพิจารณาให้การเยียวยาแก่ผู้ต้องขังในคดีดังกล่าว กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพแจ้งผลการดำเนินการสรุปได้ว่า ตามนัยพระราชบัญญัติค่าตอบแทนผู้เสียหายและค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายแก่จำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๔ มุ่งให้ความคุ้มครองบุคคลที่ตกเป็นจำเลยในคดีอาญาที่ถูกฟ้องโดยพนักงานอัยการ และถูกคุมขังระหว่างพิจารณา หากปรากฏหลักฐานชัดเจนว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดและมีการถอนฟ้องระหว่างดำเนินคดีหรือปรากฏตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดคดีนั้นว่า ข้อเท็จจริงฟังเป็นอันยุติว่าจำเลยมิได้เป็นผู้กระทำความผิด บุคคลนั้น ย่อมมีสิทธิได้รับค่าทดแทนและค่าใช้จ่ายตามสมควรจากรัฐ แต่ในกรณีของนายยุทธนา มาแหล่โต๊ะ ไม่เข้าหลักเกณฑ์ตามกฎหมายดังกล่าว สำหรับกรณีการถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษายังไม่มีกฎหมายใด กำหนดให้ได้รับการเยียวยา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่าการถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษามีผลกระทบต่อสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกาย จึงศึกษาเรื่องการถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษา และจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายต่อรัฐสภาหรือคณะรัฐมนตรี และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาเป็นการดำเนินการที่มีความเกี่ยวข้องกับสิทธิและเสรีภาพของประชาชนอย่างยิ่ง โดยเฉพาะสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยที่จะถูกจำกัดลงเมื่อเข้าสู่กระบวนการยุติธรรม การดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาจึงต้องคำนึงถึงสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลย เช่น สิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ สิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราว และสิทธิในการพิจารณาที่ไม่ชักช้าเกินความจำเป็น เป็นต้น กรณีที่จำเลยถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษาเกิดจากการที่ผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกขังระหว่างพิจารณา และศาลพิพากษาลงโทษน้อยกว่าระยะเวลาที่คุมขังระหว่างสอบสวนและระหว่างพิจารณา อาจเกิดจากผู้ต้องหาหรือจำเลยมีฐานะยากจน ไม่มีเงินหรือทรัพย์สินที่จะนำมาวางเป็นหลักประกันอันเป็นเงื่อนไขในการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว ซึ่งหากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างพิจารณา ปัญหาการถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษาก็จะลดลง แต่หากกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ศาลก็จะต้องมีการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว เพื่อที่จะไม่ให้ระยะเวลาที่จำเลยถูกคุมขังล่วงเลยไปเนิ่นช้าจนเกินกว่าโทษตามคำพิพากษา และแม้กระนั้น หากถึงที่สุดแล้วยังคงมีกรณีที่จำเลยถูกคุมขังเกินกว่าโทษที่ได้รับตามคำพิพากษา รัฐก็ย่อมจะต้องมีมาตรการเยียวยาที่เหมาะสมแก่บุคคลดังกล่าวด้วย เนื่องจากการที่บุคคลจะต้องถูกจำกัดเสรีภาพจากการถูกคุมขังเกินกว่าโทษที่ตนได้รับตามกฎหมายถือเป็นการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงเห็นสมควรเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชนตามอำนาจหน้าที่ในมาตรา ๑๕ (๓) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

เห็นสมควรนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณารายงานผลการพิจารณาเพื่อเสนอแนะนโยบายฯ ในเรื่องดังกล่าว เพื่อมอบหมายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อเสนอแนะ เพื่อส่งเสริมและคุ้มครอง

สิทธิมนุษยชนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยและหลักการด้านสิทธิมนุษยชนให้มีผลในทางปฏิบัติโดยเร็ว

๔. สาระสำคัญของเรื่อง

๔.๑ เรื่อง การถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษา

เมื่อบุคคลใดกระทำความผิดอาญา บุคคลนั้นย่อมได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์จนกว่าศาลจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าได้กระทำความผิดจริง และจะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนผู้กระทำความผิดมิได้ การถูกคุมขังระหว่างรอการพิจารณาคดีเป็นระยะเวลาอันยาวนานเป็นการขัดต่อหลักการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ตามข้อ ๑๔ ข้อย่อย ๒ ของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง การไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษา เมื่อพิจารณาแล้วพบว่า การปล่อยตัวชั่วคราวมีปัญหาหลายประการ เช่น การที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ (๔) และมาตรา ๑๐๘/๑ บัญญัติให้พิจารณาความน่าเชื่อถือของผู้ร้องขอประกันและหลักประกัน ทำให้แนวทางการใช้ดุลพินิจในชั้นตำรวจ อัยการ ศาล ในการปล่อยตัวชั่วคราวยึดถือหลักประกันเป็นสำคัญ การที่ศาลขาดเครื่องมือในการสืบเสาะพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยเพื่อประเมินความเสี่ยงของผู้ต้องหาหรือจำเลยว่าจะหลบหนีหรือไม่ การกำหนดบัญชีเกณฑ์มาตรฐานกลางหลักประกัน การปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่ได้คำนึงถึงฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละบุคคลที่มีความแตกต่างกัน อีกทั้ง การปล่อยตัวชั่วคราวในชั้นอุทธรณ์ฎีกามีข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขเกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๖ กำหนดให้การปล่อยตัวชั่วคราวต้องมีหลักประกัน เป็นการจำกัดการใช้ดุลพินิจของศาล ทำให้ผู้ที่มีฐานะยากจนไม่สามารถหาหลักประกันได้ก็จะถูกคุมขังระหว่างพิจารณา อย่างไรก็ตาม ได้มีกฎหมายบัญญัติให้นำเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปล่อยตัวชั่วคราวซึ่งจะทำให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยอาจได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวที่มากขึ้น แต่การใช้เครื่องมือดังกล่าวมีผลกระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของบุคคล เนื่องจากสามารถรู้ตำแหน่งที่อยู่ สามารถจำกัดการเดินทางได้ หากผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีพฤติกรรมที่จะหลบหนียุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายอย่างอื่น ศาลควรปล่อยตัวชั่วคราวโดยไม่มีหลักประกันและไม่จำเป็นต้องใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว นอกจากนี้ พบว่าการให้ความช่วยเหลือในการปล่อยตัวชั่วคราว ตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ อาจมีปัญหาบางประการ เช่น การกำหนดให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องทำสัญญาให้กับกองทุนและต้องนำสามี ภริยา บุพการี ผู้สืบสันดาน ญาติใกล้ชิด ผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้างมาเป็นผู้ค้ำประกัน อาจเป็นปัญหาสำหรับบุคคลที่ไม่อาจหาผู้ค้ำประกันได้ และในการพิจารณาให้ความช่วยเหลือยังคงต้องใช้ระยะเวลาจึงไม่อาจได้รับการประกันตัวได้ทันที เป็นต้น

หากผู้ต้องหาหรือจำเลยได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวระหว่างพิจารณา ปัญหาการถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษาก็จะลดลง แต่หากกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ศาลก็จะต้องมีการพิจารณาคดีที่รวดเร็ว เพื่อที่จะไม่ให้ระยะเวลาที่จำเลยถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษา และหากถึงที่สุดแล้วยังคงมีกรณีผู้ต้องหาหรือจำเลยถูกคุมขังเกินกว่าโทษที่ได้รับตามคำพิพากษา รัฐย่อมต้องมีมาตรการเยียวยาที่เหมาะสมแก่บุคคลดังกล่าวด้วย เนื่องจากการที่บุคคลจะต้องถูกจำกัดเสรีภาพจากการถูกคุมขังเกินกว่าโทษที่ตนได้รับตามกฎหมายถือเป็นการละเมิดสิทธิในกระบวนการยุติธรรม แม้ว่าปัจจุบันได้มี

การเยียวยาตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ ประกอบกับระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ ซึ่งกำหนดให้ผู้มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือกรณีเป็นจำเลยที่ถูกคุมขังตามคำพิพากษาเกินกำหนดแล้วก็ตาม แต่ในการพิจารณาอ้างต้องคำนึงถึงฐานะของบุคคลผู้ขอรับความช่วยเหลือ ซึ่งส่งผลให้บุคคลที่ถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษาบางคนอาจไม่ได้รับการเยียวยา

๔.๒ ข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย และกฎเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

๔.๒.๑ ข้อเสนอแนะนโยบาย

(๑) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม กรมราชทัณฑ์ สำนักงานศาลยุติธรรม สำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติควรพิจารณาหามาตรการลดจำนวนผู้ต้องขังระหว่างพิจารณาคดีอันเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกิดปัญหาผู้ต้องขังล้นเรือนจำ ซึ่งการที่มีผู้ต้องขังจำนวนมากอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการแก้ไขฟื้นฟูผู้ต้องขัง เนื่องจากเรือนจำจะไม่สามารถพัฒนาพฤตินิสัยของผู้ต้องขังตามหลักทัณฑวิทยาเพื่อคืนคนดีสู่สังคมอันเป็นหัวใจของระบบทัณฑวิทยา ทั้งของราชทัณฑ์และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้อย่างเต็มที่

(๒) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม กรมคุมประพฤติ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ รวมทั้งสำนักงานอัยการสูงสุด และสำนักงานศาลยุติธรรม ควรพิจารณาทบทวนนโยบายระเบียบ แนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการปล่อยตัวชั่วคราวให้เน้นการปล่อยตัวชั่วคราวเป็นหลัก โดยพิจารณาพฤติกรรมของผู้ต้องหาและจำเลยมากกว่าที่จะให้ความสำคัญกับหลักประกัน และควรมีการทำงานอย่างบูรณาการระหว่างหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการยุติธรรม โดยอาจมอบหมายให้หน่วยงานใดเป็นผู้จัดทำบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ต้องหาตั้งแต่ในชั้นแสวงหาและรวบรวมพยานหลักฐานแห่งคดี เพื่อให้มีข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยปรากฏในสำนวนคดีประกอบการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บันทึกพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องมีเหตุผลสนับสนุนความเห็นว่ามีสมควรปล่อยตัวชั่วคราวหรือไม่ประกอบด้วย เพื่อให้กระบวนการยุติธรรมในชั้นต่อไป ทั้งเจ้าหน้าที่ตำรวจ พนักงานอัยการ และศาล จะได้นำไปประกอบการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราว

(๓) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานศาลยุติธรรม ควรพิจารณาทบทวนมาตรฐานบัญชีหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราว โดยคำนึงถึงความแตกต่างในฐานะทางเศรษฐกิจของแต่ละบุคคล และไม่ควรกำหนดอย่างตายตัว เพื่อให้สามารถใช้ดุลพินิจที่แตกต่างจากบัญชีหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวได้ อย่างไรก็ตามต้องพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นอันดับแรก แล้วจึงพิจารณาหลักประกันซึ่งไม่ควรจะมีจำนวนที่เท่ากันกับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันแม้ระดับโทษของข้อหาจะเท่ากัน

(๔) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานศาลยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันพิจารณาถึงระเบียบ แนวปฏิบัติในการขอปล่อยตัวชั่วคราวตามพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ เป็นไปโดยสะดวก รวดเร็ว เช่น ในการจัดทำข้อตกลงการปล่อยตัวชั่วคราวตามที่กรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพได้ทดลองดำเนินการกับศาลอาญาธนบุรี คือ

กรณีศาลรับฟ้องผู้ต้องหาแล้วเห็นว่าควรที่จะให้ประกันตัว ก็ให้จำเลยเขียนคำร้องขอประกันตัว โดยศาลเป็นผู้พิจารณากำหนดวงเงินประกันและส่งโทรสารเอกสารที่ศาลอนุมัติให้ประกันตัวมายังกรมคุมครองสิทธิและเสรีภาพ ควรที่จะขยายการดำเนินการเช่นนี้ในทุกศาลเพื่อที่จะทำให้จำเลยได้เข้าถึงการประกันตัวที่รวดเร็วยิ่งขึ้น เป็นต้น

(๕) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม กรมคุมประพฤติ สำนักงานศาลยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาร่วมกันในการวางระบบการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัว ให้มีการบริหารจัดการที่ไม่ติดขัดในกรณีที่ไม่สามารถจัดหาเครื่องมือประจำได้ทุกท้องที่ และต้องมีการวางแผนงานเพื่อให้สามารถใช้ได้ครอบคลุมทั่วประเทศ และรัฐบาลต้องให้ความสำคัญในการจัดสรรงบประมาณประจำอย่างต่อเนื่องทุกปี และโดยเฉพาะการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวกับการปล่อยตัวชั่วคราว ยังคงต้องพิจารณาจากพฤติกรรมของผู้ต้องหาหรือจำเลยเป็นสำคัญ และหากกรณีที่ศาลต้องการหลักประกันและจำเลยไม่มีหลักประกัน ควรจะใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ติดตามตัวเป็นเงื่อนไขในการปล่อยตัวชั่วคราว เพื่อให้ผู้ที่มีฐานะยากจนสามารถเข้าถึงสิทธิในการปล่อยตัวชั่วคราวได้ และต้องพยายามจัดหาเครื่องมือที่มีขนาดที่เหมาะสม ไม่ใหญ่เกินไปจนอาจทำให้ผู้สวมใส่รู้สึกว่าเป็นการประจาน

๔.๒.๒ ข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย

(๑) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาทบทวนแก้ไขประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๐๘ และมาตรา ๑๐๘/๑ โดยในการวินิจฉัยคำร้องขอให้ปล่อยตัวชั่วคราว ให้ถือเป็นหลักว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยทุกคนพึงได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว เว้นแต่จะมีเหตุจำเป็น โดยพิจารณาจากเหตุเพียง ๓ ประการ คือ (๑) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะหลบหนี (๒) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน (๓) ผู้ต้องหาหรือจำเลยจะไปก่อเหตุอันตรายประการอื่น ทั้งนี้ เพื่อให้องค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ดุลพินิจในการปล่อยตัวชั่วคราวได้มากยิ่งขึ้น

(๒) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม กรมคุมครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันพิจารณาทบทวนแก้ไขพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ มาตรา ๓๐ วรรคสี่ ที่กำหนดให้การขอปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยจะต้องนำสามี ภริยา บุพการี ผู้สืบสันดาน ญาติใกล้ชิด ผู้บังคับบัญชา หรือนายจ้างมาเป็นผู้ค้ำประกันด้วย เนื่องจากผู้ต้องหาหรือจำเลยที่ไม่สามารถนำบุคคลดังกล่าวมาค้ำประกันได้อาจจะไม่ได้รับความช่วยเหลือในการปล่อยตัวชั่วคราว โดยควรให้สามารถนำบุคคลอื่นนอกเหนือจากบุคคลตามที่กำหนดไว้มาเป็นผู้ค้ำประกันได้ และหากเป็นบุคคลที่ไม่สามารถหาผู้ค้ำประกันได้ เช่น บุคคลที่ไม่มีญาติพี่น้อง ไม่มีงานทำ เป็นต้น ควรจะกำหนดให้คณะกรรมการกองทุนยุติธรรมสามารถพิจารณาให้ความช่วยเหลือได้เป็นรายกรณี

(๓) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม กรมคุมครองสิทธิและเสรีภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงยุติธรรม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรร่วมกันพิจารณาแก้ไขหลักเกณฑ์การเยียวยาแก่ผู้ถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษาในพระราชบัญญัติกองทุนยุติธรรม พ.ศ. ๒๕๕๘ และในระเบียบคณะกรรมการกองทุนยุติธรรม ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการช่วยเหลือผู้ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนหรือผู้ได้รับผลกระทบจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน พ.ศ. ๒๕๕๙ ให้รวมถึงจำนวนเงินเยียวยา

ตามจำนวนวันที่ถูกคุมขังเกินคำพิพากษา และการเยียวยาทางด้านจิตใจ ทั้งนี้ ต้องไม่คำนึงถึงฐานะของ ผู้ที่ถูกคุมขังเกินกว่าโทษตามคำพิพากษา

(๔) คณะรัฐมนตรี โดยกระทรวงยุติธรรม ควรหารือกับสำนักงาน ศาลยุติธรรม เพื่อที่จะพิจารณาทบทวนข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข เกี่ยวกับการเรียกประกันหรือหลักประกันในการปล่อยตัวชั่วคราวผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๘ ข้อ ๖ โดยกำหนดให้ศาลสามารถใช้ดุลพินิจในการพิจารณาปล่อยตัวชั่วคราวได้โดยมีประกัน และจะมีหลักประกันหรือไม่ก็ได้

๕. ข้อเสนอ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติขอความกรุณาท่านโปรดนำเสนอคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณารายงานผลการพิจารณาดังกล่าว และมอบหมายให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตาม ข้อเสนอแนะในการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิของประชาชน ให้มีผลในทางปฏิบัติต่อไป

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา ผลเป็นประการใด กรุณาแจ้งให้ทราบด้วย จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายวิส ดิงสมิตร)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
สำนักวิจัยและวิชาการ
โทร. ๐ ๒๑๔๑ ๓๘๙๘
โทรสาร ๐ ๒๑๔๓ ๙๕๖๙

สำเนาถูกต้อง

อุจจาภา ๒๖/๑๒/๒๕๖๕

(นางสาวอุจจาภา อัมไพรัตน์)

นักวิชาการสิทธิมนุษยชนปฏิบัติการ